

Enligt sändlista

BILDANDE AV NATURRESERVATET FJÄRDLÅNG I HANINGE KOMMUN
(3 bilagor)**BESKRIVNING AV RESERVATET**

<u>Namn</u>	Naturreservatet Fjärdlång
<u>Kommun</u>	Haninge
<u>Socken</u>	Ornö
<u>Fastigheter</u>	Fjärdlång 1:1, Fjärdlång 1:16 Allmänt vatten ingår i naturreservatet.
<u>Lägesbeskrivning</u>	Ekonomiska kartan blad nr 099 81, 099 82, 099 90, 099 91, 099 92, 109 00, 109 01 Båtsportkort nr 714,4 Reservatet är beläget ca 3,5 km öster om Ornö.
<u>Area</u>	ca 2 000 ha
<u>Därav landarea</u>	ca 500 ha
<u>Markägare</u>	Svenska staten genom statens naturvårdsverk
<u>Upplåtelser</u>	Arrendeavtal med Haninge kommun omfattande ett ca 100 ha stort landområde på huvudön Fjärdlång innefattande även byggnader och anläggningar (se skötselplan och dess bilagor). Arrendeavtal och upplåtelser beträffande vissa jakt och fiskerättigheter samt fritidsbostad på Norrön (se skötselplan och dess bilagor).

...
...
Naturvårdsför-
valtaren

Stiftelsen Stockholms Skärgård förvaltar hela naturreservatet med undantag av det område som arrenderas av Haninge kommun på södra delen av Fjärdlång samt öarna söder och sydväst Fjärdlång.

Haninge kommun förvaltar det område på Södra Fjärdlång som kommunen arrenderar samt öarna söder och sydväst Fjärdlång.

GRUND FÖR BESLUTET

Ärendets handläggning

År 1942 övergick större delen av Fjärdlång-arkipelagen i statens ägo. Öarna Rudbottnarna-Smultronskären avsettes 1944 som domänreservat för att bevara ett urskogsliknande område. Inom begränsade ytor på de stora öarna finns produktiv barrskog som till en del lämnats orörd under senare decennier. Vissa inägor har granplanterats och både jordbruk och betesdrift har i praktiken upphört. Under drygt tjugofem år arrenderade Stockholms kommun mark och byggnader vid Sandviken på Fjärdlång, där man med social prioritering drev seglarläger, stuguthyrning i egna stugor, långtidscamping och liknande friluftsverksamhet.

Fastigheterna överfördes till naturvårdsfonden 1973 och 1980 förvärvade staten de byggnader och anläggningar som uppfördes av Stockholms kommun under arrendetiden.

Ett arrendeavtal har tecknats mellan statens naturvårdsverk och Haninge kommun och omfattar ca 100 ha landområde, byggnader och anläggningar på södra Fjärdlång. Ett av villkoren i detta kontrakt stipulerar att hela Fjärdlång 1:1 skall avsättas som naturreservat. Haninge kommun förbinder sig att sköta det arrenderade området på det sätt som föreskrifterna och skötselplanen för reservatet kommer att ange.

8
Samråd har i detta ärende ägt rum med statens naturvårdsverk, Haninge kommun, domänverket, Stiftelsen Stockholms Skärgård samt berörda sakägare. Statens naturvårdsverk, Haninge kommun, domänverket och Stiftelsen Stockholms Skärgård har godkänt förslaget.

Allmän beskrivning

Fastigheterna omfattar de stora öarna Fjärdlång, Ängsön-Marskär, Långholmen-Bockholmen med de mindre öarna Rudbottnarna-Smultronskären, Brännträsk, Rödsjär, Noreholmen samt kobbar och skär inom Huvudskärsfjärden, bland annat Tillögorna, Muggskären, Torskkobben, Vindbåden och Skakobben ut mot yttre havsbandet. Området är av riksintresse för naturvård och rörligt friluftsliv.

På ön Fjärdlång fanns ett hemman redan under 1400-talet. 1700-talets två gårdar med torpet på Norrön brändes 1719 men återuppbyggdes kort efter. Dessa skärgårdsjordbruk med jakt och fiske som viktiga tilläggsnärningar utformade ett beteslandskap med inägor runt bebyggelsen. I drygt tvåhundra år bestod denna tid med utskärsbönder, men i början av innevarande sekel köptes öarna av finansiellt starka familjer från huvudstaden.

Naturresevatet, med samlingsnamnet Fjärdlång, är genom sin storlek och geografiska belägenhet ett typiskt exempel på skärgårdsnatur. Området är tämligen oexploaterat. Inom den vida arkipelagen utgör holmar, kobbar, skär och mellanliggande vatten värdefulla fågellokaler. Sedan gammalt är området känt för en rik tillgång på sjöfågel, bl a finns här flera par av den ovanliga berganden och rikt med svärta. Skogsområdena hyser havsörn, berguv, hackspett samt övriga fågelarter som hör till barrskogsmiljön i skärgården.

Ögruppen är ett känt utflyktsmål för det båtburna friluftslivet och har några av skärgårdens bästa natthamnar samt gästhamn. Inom området finns skärgårdsvandrarhem, stuguthyrning och campingplats. Det går att nå området med regelbundna, allmänna kommunikationer.

Ändamålet med resevatet

Ändamålet med naturresevatet är att bevara öarnas vegetation och djurliv samt att bevara områdets värden för friluftslivet. Målsättningen är att befrämja ett art- och individrikt djurliv. Särskilt skall områdets förutsättningar som häckningsbiotop för hotade och missgynnade arter tillvaratas. I utskärgården skall värnas om att för kustfåglar värdefulla häckningsområden bevaras. Den långsiktiga målsättningen är att jakt inte skall bedrivas inom området och att djurlivet skall få utvecklas utan mänsklig inverkan. Inom området Ängsön-Marskär skall till skydd för fågellivet tillträ-

desförbud gälla för tiden 1 februari - 15 augusti. Skogen inom hela naturreservatet, med undantag av arrendeområdet på södra Fjärdlång, skall lämnas helt orörd med målsättning att utvecklas till och bevaras som urskogsliknande naturskog/urskog. Motivet för detta är att för framtiden bevara naturliga skogsekosystem i skärgården med sina speciella djur- och växtarter samt att bevara en vildmark för naturstudier och rika naturupplevelser. Inägomarken på Fjärdlång skall om möjligt hållas i hävd. Friluftslivets intressen skall beaktas. Inom kommunens arrendeområde dominerar fast friluftsverksamhet och anläggningar med tillgång till viss service. Denna verksamhet skall ha den inriktning och omfattning som anges i bifogad fastställd skötselplan. Verksamheten inom arrendeområdet får ej bedrivas så att detta medför negativ inverkan på övriga delar av reservatets djurliv och vildmarkskaraktär. Utanför arrendeområde skall de allemansrättsliga principerna bibehållas och anordningar begränsas starkt. Vid konflikter mellan friluftsliv och hotade arter skall här skydd för hotade arter ges företräde.

Länsstyrelsens beslut

Med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822) förklarar länsstyrelsen det område som omfattar fastigheterna Fjärdlång 1:1 samt 1:16 och har utmärkts på bifogad karta som naturreservat.

FÖRESKRIFTER FÖR NATURRESERVATET

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen (1976:484) att nedan angivna föreskrifter skall gälla för området.

A Föreskrifter med stöd av 8 § naturvårdslagen angående markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet

Med sakägare avses här personer som enligt avtal, arrende eller motsvarande har vissa rättigheter att disponera delar av fastigheten. Sådan person är sakägare enbart för det område där denne har särskild rätt och ej för reservatet som helhet. Inom övriga delar gäller föreskrifter under punkt C även för denne.

Inom fastigheten gäller ej skogsvårdslagen. Föreskrifterna utgör inte hinder för de åtgärder som behövs för

...
...
att tillgodose ändamålet med reservatet och som är angivna under B och D nedan.

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det förbjudet att

1. på land och i vatten bedriva täkt eller annan verksamhet som kan ändra områdets topografi, yt- eller dräneringsförhållanden genom att gräva, spränga, schakta, muddra, dika eller utfylla.
2. uppföra ny byggnad utanför skötselområde 1 och 6 (hamnområden) samt skötselområde 3 ("Thielska villan").
3. använda kemiska bekämpningsmedel inom slätter- och betesmarker eller annan naturmark.
4. gödsla eller använda kemiska bekämpningsmedel inom skogsområden.
5. avverka skogsmark eller utföra andra skogliga åtgärder utöver vårdåtgärder i anslutning till bebyggelse, anordningar, stigar och rastplatser.
 - Inom skogsområden med ungskog, som ursprungligen är planterad eller insädd får röjning och gallring ske om åtgärden är motiverad av naturvårdsskäl. Sådana åtgärder skall alltid föregås av samråd med länsstyrelsen.
 - Vid omfattande stormskador på Ön Fjärdlång kan skogsskyddsåtgärder få utföras efter länsstyrelsens prövning (detta skall ej ske inom övriga delar av naturreservatet).
6. jaga inom fastigheten Fjärdlång 1:16 samt att jaga inom fastigheten Fjärdlång 1:1 efter 1992, med undantag av jakt efter tillfälligt inkommen räv, grävling och mink på kobbar öster om Ängsön-Marskär som får ske efter samråd med länsstyrelsen.
7. bedriva fiskodling i bur, kasse eller motsvarande eller att bedriva annat fiske som inverkar negativt på fågellivet eller försvårar för friluftslivet.
8. fiska inom 100 meter från stranden av Ängsön-Marskär samt öns vikar med undantag för till yrkesfiskare upplåtet fiske som får ske under tiden 1 juli - 31 januari.

- ...
- ...
9. landstiga på Ängsön-Marskär eller färdas inom området 100 meter från stranden samt inom öns vikar, under tiden 1 februari - 15 augusti med undantag för Tullverkets kustbevakning och polismyndigheten vid tjänsteutövning samt person med licensierad rätt att yrkesfiska och personal, jämte medhjälpare, som har ansvar för områdets naturvårdsförvaltning. Området är markerat på bifogad karta.
10. upplåta mark- eller vattenområde för civila eller militära anläggningar, eller verksamheter såsom tävlingar, orienteringar, läger, camping etc. Inom arrendeområdet på södra Fjärdlång får verksamheter bedrivas som framgår av bifogad fastställd skötselplan.
11. dra fram ledningar i luft, mark eller vatten utanför det område på södra Fjärdlång som arrenderas av Haninge kommun.
12. anlägga väg, stig, rastplats eller motsvarande utanför det område på södra Fjärdlång som arrenderas av Haninge kommun.

Utan länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att

13. uppföra ny byggnad inom skötselområde 1, 3 och 6.
14. ändra befintlig byggnad för att tillgodose annat ändamål än tidigare nyttjande eller funktion eller ändra färgsättning.
15. dra fram ledningar i luft, mark eller vatten inom det område på södra Fjärdlång som arrenderas av Haninge kommun.
16. anlägga väg, stig, rastplats eller motsvarande inom det område på södra Fjärdlång som arrenderas av Haninge kommun.
17. uppföra stängsel eller andra hägnader.
18. bedriva militära övningar.
19. anbringa tavla, plakat, affisch, skylt eller liknande anordning.
20. använda handelsgödsel inom slätter- och betesmarker eller annan naturmark.

B Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdslagen
angående markägares och annan sakägares skyldighet
att tåla visst intrång

Markägaren och innehavare av särskild rätt till marken skall tåla de åtgärder inom området som vidtas i enlighet med till beslutet fogad, fastställd skötselplan.

C Föreskrifter med stöd av 10 § naturvårdslagen om
vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Föreskrifterna avser även gälla statlig och kommunal tjänsteman vid tjänsteutövning med undantag för personal, jämte medhjälpare, som har ansvar för områdets naturvårdsförvaltning.

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det förbjudet att

21. skada eller borttaga naturföremål eller ytbildning
22. skada levande eller döda träd eller buskar, undantag gäller för mindre ingrepp vid studieverksamhet inom lägerskolan inom arrendeområdet på södra Fjärdlång.
23. medvetet störa djurlivet.
24. medföra hund, katt eller annat husdjur som inte är kopplat.
25. för längre tid än två dygn i följd, tälta eller förankra båt på samma ställe. Tältning på anvisad plats inom det område som Haninge kommun arrenderar på södra Fjärdlång får dock ske enligt de anvisningar som arrendatorn anger.
26. göra upp öppen eld. Arrendatorn får dock anvisa eldplats, inom det område som Haninge kommun arrenderar på södra Fjärdlång, för att elda vid lägerskolans verksamhet.
27. framföra motordriven farkost med högre hastighet än 7 knop inom 100 m från land. Föreskriften gäller inte allmän farled.
28. landstiga på Ängsön-Marskär eller färdas inom området 100 meter från stranden samt inom öns vikar, under tiden 1 februari - 15 augusti. Området är markerat på bifogad karta.

29. under tiden 1 april - 15 juli fiska från land och inom 100 meter från stranden av de öar inom reservatet som ligger sydost om Ängsö-Marskär (öarna Klovsjär, Tillögorna, Myggskären, Lerkobben, Torskkobben, Svarta Kobben, Vindbåden, Skakobbarna med omgivande skär).

D Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdsförordningen om naturvårdsförvaltningen

1. Naturvårdsförvaltare och samråd

Naturvårdsförvaltare skall vara Stiftelsen Stockholms Skärgård och Haninge kommun. Denna naturvårdsförvaltning skall gälla under en försöksperiod på fem år och omprövas 1990.

Stiftelsen Stockholms skärgård förvaltar hela naturreservatet med undantag av det område som arrenderas av Haninge kommun på södra delen av Fjärdlång och öarna söder och sydväst Fjärdlång. Haninge kommun förvaltar den del av naturreservatet som kommunen arrenderar på södra delen av Fjärdlång samt öarna söder och sydväst Fjärdlång.

Gräns utgöres av den arrendegräns som gäller den 1 januari 1985.

Vid ett årligt samråd skall förvaltarna redovisa föregående års verksamhet samt presentera planerna för förestående verksamhetsår.

2. Skötselplan

Länstyrelsen meddelar föreskrifter om naturvårdsförvaltningen genom att fastställa bifogad skötselplan.

Besvär till regeringen, jordbruksdepartementet, enligt bilaga 1 (formulär H).

I den slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit byråchefen Mats Larsson, beslutande, naturvårdsdirektören Tord Céwe, länsarkitekten Daniel Nordström, länsantikvarien Bengt OH Johansson, överlantmätern Torsten Algrim, länsassessorn Fredrik Denecke, avdelningsdirektören Anders Häggblom samt förste byråingenjören Björn Hjernqvist, föredragande.

Mats Larsson

Björn Hjernqvist

LÄNSSTYRELSEN

Stockholms län

Naturvårdsenheten

BESLUT

Datum

1986-03-03

9

Beteckning

11.1211-996-78

0136

...

Bilagor

...

1. Besvärshänvisning (formulär H)
2. Karta över naturreservatet
3. Skötselplan

LÄNSSTYRELSEN
Stockholms län
Naturvårdsenheten

BESLUT
Datum
1986-03-03

10
Beteckning
11.1211-996-78
0136

...

)

8

Lat Sth H 29 b 1983-06 15.000 80 gr

Postadress
Box 22067
104 22 STOCKHOLM

Besöksadress
Hantverkargatan 29

Telefon
08 - 785 40 00

Postgirokonto
3 51 72 - 6

1986-03-03

Dnr 11.1211-996-78

**SKÖTSELPLAN
FÖR
NATURRESERVATET
FJÄRDLÅNG**

SKÖTSELPLAN

I ALLMÄN BESKRIVNING

1. Administrativa data.

2. Föreskrifter.

Föreskrifter med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningern återfinns i beslutet om naturreservatet.

Naturförhållanden m m.

3.1 Allmänt

Naturreservatet är beläget i länets södra ytterskärgård, öster om Ornö. Reservatet omfattar huvudön Fjärdlång, öarna Långholmen-Bockholmen, Ångsön-Marskär samt mindre öar och ögrupper som Rudbottnarna-Smultronskären, Brännträsk, Rödsjär, Noreholmen samt ett stort antal kobbar och skär i havsbandet.

Öarna Fjärdlång och Ångsön-Marskär är stora barrskogsbevuxna öar som är typiska för skärgården. Stora delar av området har en orörd prägel och utgör värdefulla häcknings- och uppehållsområden för många kustfågelsarter och rovfåglar. På de mindre öarna dominerar klippvallarna med skogsbestånd i svackorna. Öarna i havsbandet saknar trädvegetation men har i regel en frodig örtvegetation.

3.2 Berggrund och markyta

De större öarna är bergbundna med en berggrund av främst röd och grå gnejs. Dessa bergarter vittrar långsamt och utgör ett magert underlag för växtligheten i skärgården. Även de mindre öarna, kobbarna och skären är bergiga, istidsslipade formationer som strandförskjutningen höjt över havsytan. På öarna finns vanligen svallgrus, sand och lera i sprickdalar, karaktäristiska för skärgårdsområdet. Norra delen av ön Fjärdlång är kuperad med den högsta punkten 36 meter över havsytan. Södra delen av ön är flack, med finsediment som bildar underlag för befintliga och tidigare odlingar.

Skog och växtlighet

På de beskogade öarna växer hållmarkstallskog omväxlande med tallmossar och fattigkärr med björk, al och sälg. Tallen dominerar de produktiva skogsarealerna inom reservatet. I dalsänkor och fuktiga områden med svallgrus och lera som underlag finns lövskogsområden som säkerligen utgjort betesområden för boskap. Mellan norra Vedviken och Mörkviken växer en tät alskog med inslag av björk och ställvis ädellövträd. Spåren av bete och slätter är i det närmaste utplånade, men markfloran är lundartad med bland annat särläka och flera arter orkidéer.

Bl a under 1940-talet bedrevs skogsbruk på Fjärdlång och Ängsön-Marskär. Bl a genomfördes avverkningar för sågtimmer, syllar för järnvägar samt framställning av träkol. Tidvis fanns fem kolmilor inom området. Begränsade skogsområden på Fjärdlång och öarna runt om består av gammal barrskog som under senare decennier inte påverkats av skogliga åtgärder. Även om vegetationen är relativt artfattig bildar utskogslika barrskogsområden, hållmarkstallskogar med insprängda kärr och mossar en intressant och värdefull naturmosaik.

Rudbottnarna-Smultronskären avsattes redan 1944 som domänreservat för att bevara ett urskogsområde inom denna del av länet.

3.4 Djurliv

Fågellivet är rikt och i behov av särskilda skyddsåtgärder. De skogsklädda holmarna, de glesbevuxna skären samt kalskär och kobbar innesluter grunda flader eller vikar och smala sund. Dessa miljöer är häcknings- och uppväxtområden för sjöfågel och andra kustfåglar. I vikarna och "småvattnen" på öarna söker vigg och bergänder skydd med sina kullar. I Mörkviken fanns 1983 fyra kullar med bergänder. Bergänder är annars ovanliga i skärgården.

Av däggdjur finns älg, rådjur, räv, grävling och skogshare på alla större öar inom reservatet. Mink förekommer och är fast etablerad och revirhävande. Stammen är sannolikt i naturlig balans.

3.5 Friluftsliv

Områdets friluftsutnyttjande har i huvudsak två former, dels fast friluftsliv med skärgårdsvandrarhem, camping,

lägerverksamhet och stuguthyrning, dels rörligt friluftsliv som uteslutande är båtturet. Det fasta friluftslivet är koncentrerat till anläggningar på södra Fjärdlång. Det rörliga finns i hela reservatet, främst vid natthamnar och lämpliga badområden. Anläggningsdelen består av ett 20-tal byggnader med varierande användning, tältplatser samt fristående sanitära anordningar (toaletter, sopkärl och vattenpumpar). För det rörliga friluftslivet finns vissa sanitära anordningar, "sopmajor" på Fjärdlång.

Naturhamnarna eller natthamnarna inom arkipelagen är kända och nyttjade av båtturet friluftsliv. På Fjärdlång finns sådana i västra Vedviken och Klubbhamn, och på norra delen den goda allvädershamnen i Mörkviken.

3.6 Kulturhistoria och nutid

Haninge kommun arrenderar numera ett landområde på södra Fjärdlång av statens naturvårdsverk. I arrendet ingår de byggnader och anläggningar som under mer än 20 år i Stockholms kommuns regi utgjorde basen för socialt prioriterad stuguthyrning, seglarläger och camping.

I den folder som utgivits av Haninge kommun kan man läsa följande korta men intressanta rader:

"Fjerlang, Fjellang, Fjärdlång - "den långa ön i fjärran". Fjärdlång är ön med anor från mitten av 1400-talet, då ön redan var bebodd. På ön finns ett hemman angivet som "arv och eget", Gustav Vasas personliga tillhörighet.

I början av 1700-talet fanns två gårdar och ett torp på ön. Här fiskade man strömming som såldes till Stockholm.

På våren fångade man fågel, alfågeln var mest begärlig
.

På 1700-talet brändes byggnaderna på ön av ryssarna som i den övriga skärgården.

Den nuvarande gården på ön byggdes dock strax efter ryssarnas härjningar. I början på 1800-talet köpte skeppare Blom Smådalarö, Kymmendö och Fjärdlång. Blom var nyrik efter att ha idkat sjöröveri under Napoleonkriget. Blom bodde på Smådalarö, därifrån rodde han till öarna på inspektionsresor. Blom dog barnlös varför hans ägodelar delades mellan syskonbarnen.

1986-03-03

11.1211-996-78

Två bröder Berg, fick Smådalarö respektive Kymmendö och systemen Berg fick Fjärdlång som ansågs minst värdefull då den låg längst ut av öarna.

Fjärdlång övergick sedermera till Lövströmska släkten.

Ön var i Wallenbergs ägo några år i början av 1900-talet, men såldes 1909 efter konkurs till Ernst Thiel, därav Thielska villan som i dag är ett magnifikt skärgårdsvandrarhem.

Thiel inspirerades till köpet av vännen Bruno Liljefors som tidigare köpt Bullerö.

1942 och 1971-73 såldes stora delar av Fjärdlång till staten för frilufts- och naturskyddsändamål"

I samband med att Stockholms kommun bedrev seglarskola och camping på södra Fjärdlång uppfördes ett antal ut-hyrningsstugor och anläggningar. Ett område vid Mörkvi-ken var under en tid också utarrenderat till Dalarö båtklubb.

Sedan 1981 arrenderar Haninge kommun av staten ett ca 100 ha stort område jämte byggnader på södra delen av Fjärdlång för att här bedriva verksamhet med lägersko-lor, skärgårdsvandrarhem, lägenhetsuthyrning, camping och annan friluftsverksamhet.

4. Markanvändning

4.1 Skogsbruk

Skogsbruk har tidigare bedrivits i östra och centrala delarna av Fjärdlång (se punkt 3.3). Här finns inslag av såväl ung- som medelålders skog. Övriga delar inom reservatet har under senare decennier inte berörts av avverkningar eller andra skogliga åtgärder. Dessa områ-den domineras i dag av äldre skog, huvudsakligen tall.

4.2 Jordbruk och betesdrift

Inom reservatet finns smärre inägomarker på Ängsön samt vid bebyggelsegrupperna på Fjärdlång som erinrar om gångna tiders markanvändning. Merparten av den på senare år igenväxande odlingsmarken på Fjärdlång har nyligen restaurerats även om vissa kompletterande åtgärder återstår. Rövning, dikning och stängsling för betes-drift har skett inom ett ca 10 ha stort område. Bete med nötkreatur vidtogs på försök 1979-80. I avvaktan på

fortsatt betesdrift hävdas den gamla inägomarken med slätter. Från och med 1983 betas markerna med får.

4.3 Jakt_och_fiske_

Viss jakt förekommer inom den del av reservatet som hör till fastigheten Fjärdlång 1:1. Jakträtten är här förbehållen till och med 1992 enligt ett köpekontrakt från 1942. Jaktbart vilt av intresse är rådjur, hare, räv, grävling och sjöfågel samt på senare tid även älg. Fjärdlång 1:1 är registrerat som älgjaktsområde för licensjakt enligt länsstyrelsens beslut 1982-07-05.

Vidare finns nyttjanderättsupplåtelser om husbehovsfiske inom reservatet.

4.4 Befintliga_byggnader_och_anordningar

4.4.1 Befintliga_anordningar_för_friluftslivet_

(Se karta och beskrivningar i plandelen)

Flertalet fasta anläggningar finns inom Haninge kommuns arrendeområde.

På ön Fjärdlång:

- vandrarhem (Thielska villan + 4 förläggingsstugor)
- Semesterstugor för korttidsuthyrning
- Mark för tältcamping och lägercamping
- Telefon
- Dricksvattentäcker
- Roddbåtar för uthyrning
- Begränsat antal gästplatser vid brygga i hamnen vid Sandviken

4.4.2 Befintliga_byggnader, anläggningar_m_m_

Beskrivning_av_byggnader

Följande bebyggelse finns inom området. Byggnaderna finns fotodokumenterade i akten.

1986-03-03

11.1211-996-78

- A. Torpet Norrön på NV Fjärdlång, arrenderas av
på 1-års kontrakt under ' livstid.
Torpet omfattar:
1 boningshus
2 sjöbodar
samtliga träbyggnader
1 lada (delvis raserad).
- B. Sjöbodar (2 st) på Stora Myggskär disponeras av
(en bod enligt avtal med SNV 810902, en enligt
arrendeavtal med tidigare ägare 510514).
- C. Sanitära anläggningar på Fjärdlång (utanför
arrendeområdet) för friluftslivet.
- D. Byggnader inom Haninge kommuns arrendeområde på
södra Fjärdlång (nummer och lokalläge enligt karta
bilaga 2):
1. Bostadshus (Gården), 1 våning, 3 rum o kök,
dusch planeras.
Röd, tegeltak, röda knutar, vita fönster, öppen
veranda.
Disponeras som tillsynsmannabostad.
 2. Annexet, 2 våningar, 2 rum och kök + vindsrum.
Röd, tegeltak, vita knutar, vita fönster, sluten
veranda.
Disponeras för förläggning av tjänstepersonal
samt vinden som tjänstebostad för fastighetsför-
valtaren och länsstyrelsen.
 3. Jägarvillan, 2 våningar, 2 rum öv, 2 rum o kök
nb, tvättrum.
Röd, tegeltak, röda knutar, vita fönster, öppen
veranda.
Disponeras sommartid - rumsuthyrning, vår/höst -
lägerskola.
 4. Uthus
Röd
Disponeras som vedbod och torrtoalett.
 5. Ladugården
Röd, tegeltak, svarta knutar, svarta fönster och
dörr.
(Behov av renovering av tak m m)
Disponeras som förråd, garage, båtuppläggnings-
plats.

1986-03-03

11.1211-996-78

6. Tvättstuga 1 våning
Röd, tak, vita knutar.
Disponeras som tvättstuga (tvättmaskin) och
duschrum för tillsynspersonal.
7. Bagarstugan, 1 våning, 1 rum med kokplatta.
Röd, tegeltak, svart dörr, röda knutar.
Disponeras som rumsuthyrning.
- 7a. Pumphus, ca 1 m hög överbyggnad i rött trä med
tegeltak.
8. Hönshus 2 våningar
Röd, röda knutar, svart dörr.
Disponeras som förråd, djurhållning eller mot-
svarande.
- 8a. Toalett ("Grynhajen"), 4 toalettutrymmen (Mull-
toalett). Delvis handikappsanpassad.
Röd, plåttak, vita knutar.
Disponeras som toalett för uthyrningsutrymmen
och besökare.
9. Svinhuset
Rött, plåttak, vita knutar, vita fönster.
Disponeras som lager och verkstad.
10. Thielska villan, 2 våningar, 2 rum o kök nb, 2
rum öb.
Röd, tegeltak, röda knutar, vita fönster.
Disponeras som vandrarhem sommartid och för lä-
gerskola vår/höst. Nb rymer samlingssal, matsal
och kök, öb rymer 2 sovsalar (4+6 bäddar) samt
expedition/kiosk.
11. 4 st stugor, 1 våning, 4 bäddar/stuga ("Måsen",
"Svanen", "Tärnan", "Örnen").
Röd, plåttak, svarta knutar, vita dörrar.
Disponeras som vandrarhem och lägerskola.
- 11a Strax ö finns öppet tvättställ och duschkabin.
- 11b I sluttningen mot vägren i SO finns:
- Jordkällare
- Soprum. Rött med papptak.
- Toalett. Rött, svarta knutar, takpapp, utrym-
men, dass.
- 11c Toaletter vid lägeräng NO annexet.
4 utrymmen, dass.
Disponeras vid lägerverksamhet.

1986-03-03

11.1211-996-78

- 11d Fältkök med vattenport och grillplats vid lägerängen.
- 11e Toaletter (2 st) på campingområdet V om Thielska villan, vattenport.
Disponeras av campare.
12. Ladan
Röd, svart tak
Disponeras för aktiviteter (bordtennis, samlingslokal) och vintertid som traktorskjul.
- 12a Toaletter
- 12b Telefonkiosk
13. Sjöbod
Röd
Disponeras som väntsal vid båttrafiken.
14. Båthus med bryggor på båda långsidor.
Röd
Disponeras för förvaltarens båtar och uthyrningsbåtar.
- 14a Brygga för uthyrningsbåtar.
- 14b Pir (Byggd 1916)
- 14c Bojar för gästhamn
15. Familjestuga (uppförd 1942), 1 våning + loft, 2 rum nb (inkl kök).
Röd, röda knutar, faltak tjärat, vita vindskivor.
Disponeras för veckouthyrning under sommaren och helguthyrning vår/höst.
- 15a Toalett strax N om Familjestugan.
- 15b Pumphus strax N om Familjestugan.
16. Långstugan (uppförd 1942), 1 våning, 8 rum inkl kök.
Röd, gröna jalusidörrar
Disponeras för veckouthyrning under sommaren och helguthyrning vår/höst.
- 16b Vattenpost, grillplats, 8 källarfack.

1986-03-03

11.1211-996-78

17. Sopstation och större cementerad brygga.
Disponeras som omlastningsstation för sopor från
dels Fjärdlångarkipelagen, dels Huvudskär och
Ornö.

5. Sakägoförhållanden

5.1 Upplåtelser av mark, byggnader etc

Ett flertal upplåtelser och avtal rörande disposition
av markområden, byggnader etc föreligger.

- arrendeavtal med Haninge kommun angående disposition
av byggnader samt ett omfattande markområde med
hamnanläggningar vid Sandviken (811005, SNV).
- ändringar i arrendeavtal (820602, SNV).
- arrendeavtal gällande fritidsbostad med tomtmark på
Norrön (791112).
- markupplåtelse till Televerket för telestation
(480807).
- upplåtelse av sjöbod till _____ (010902).
- upplåtelse av sjöbod till _____ (arrendeavtal
510524).
- Haninge kommun har inom sitt arrendeområde upplåtit
rätt till bete och slätter t o m 1988-12-31 till
_____, ägare av Fjärdlång 1:2.

5.2 Jakträttsupplåtelser

- avtal mellan staten och _____
"jakträtten förbehållen _____ från maj 1942 och 50
år framåt under tiden 1/10 - 1/4 - omfattande Fjärd-
lång 1:1" (420331).

5.3 Fiskerättsupplåtelser

- upplåtelse av rätt till husbehovsfiske till
_____ till 1992-05-08 på Fjärdlång 1:1.
- upplåtelse av rätt till husbehovsfiske inom del av
vattenområdet tillhörande fastigheten Fjärdlång 1:1.
till Haninge kommuns tillsynsman t o m 1985-12-31.
- upplåtelse av rätt till yrkesfiske inom del av vat-
tenområde tillhörande fastigheten Fjärdlång 1:1 och
1:16 till _____ t o m 1989-12-31.

1986-03-03

11.1211-996-78

- Sammanställning av områden för friluftsliv inom Stockholms skärgård (Torbjörn Svenson, länsstyrelsen 1974:16).
- Natthamnar och Byhamnar i Stockholms skärgård (Anders Tysk, Regionplanekontoret 1979:2).
- Fältinventeringar och flygbildsstudier av Sören Nissilä, skogsvårdsstyrelsen 1978-79.
- Fältinventeringar, besök och sammanställningar av material. Länsstyrelsens naturvårdsenhet (Torbjörn Svenson, Hans Englund, Björn Hjernquist).

II PLANDEL

1. DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

1.1 Övergripande mål

Det övergripande målet för områdets skötsel skall vara att uppnå och upprätthålla ändamålet med reservatet som det formuleras i grunden för naturreservatsbeslut och reservatsföreskrifter (se p 2).

Reservatet skall vårdas så att området bevaras som ett skärgårdsområde med karaktäristiskt djur- och växtliv. Områdets värde för friluftsliv och naturupplevelser skall bevaras.

1.2 Skogsområden

1.2.1 Allmänt

Skogsmarken skall (med undantag som anges under punkt 1.2.1 och 1.2.2) lämnas helt orörd med målet att utvecklas till och bevaras som urskogsliknande naturskog-/urskog. Motivet för detta är att för framtiden bevara naturliga skogsekosystem i skärgården med sina speciella djur- och växtarter samt att bevara en vildmark för naturstudier och rika naturupplevelser. Inom all skogsmark får röjning, gallring, ringbarkning eller annan lämplig åtgärd (t ex topphuggning, urglesning av kronor) ske om detta kan förbättra trädens utveckling till boträd. Skogsskyddsåtgärder eller upparbetning av virke vid stormfällning eller motsvarande skall ej utföras, undantag för detta kan, efter länsstyrelsens tillstånd, ske på ön Fjärdlång.

1.2.2 Skogsområden på ön Fjärdlång

Vårdåtgärder skall begränsas till områden i anslutning till bebyggelse och anordningar, samt vägar, stigar, rast- och badplatser, beteshagar och inägor.

- Inom skogsområden med ungskog, som ursprungligen är planterad eller insädd får röjning och gallring ske om åtgärden är motiverad av naturvårdsskäl. Sådana åtgärder skall alltid föregås av samråd med länsstyrelsen.
- Vid omfattande stormskador på ön Fjärdlång kan skogsskyddsåtgärder få utföras efter länsstyrelsens prövning (detta skall ej ske inom övriga delar av naturreservatet).

1.3 Inägomarken

Målet är att genom lämplig hävd bevara den del av odlingslandskapet på ön Fjärdlång som har betydelse för landskapsbilden och friluftslivet. Detta skall endast ske om det kan genomföras utan omfattande kostnader för staten och utan konflikter med fauna- och floravården.

Inägomarken på Ängsön-Marskär skall tillåtas att växa igen.

Riktlinjer och åtgärder

Det nuvarande odlingslandskapet på centrala och södra Fjärdlång bör hävdas genom bete eller slätter. Vid behov bör även slyröjning ske för att hindra fortsatt igenväxning.

Om markvården långsiktigt kan lösas, utan omfattande kostnad för staten och under förutsättning att det finns garantier för framtida bete, kan granodlingar i svackor mellan arrendeområdet och Mörkviken få omföras till ängsmark.

Odlingslandskapet vid Norräng bör förhindras växa igen. Vid behov företas landskapsvårdande röjningar eventuellt i kombination med viss slätter. Kostnader för dessa åtgärder får ej bli omfattande. Om så sker kan området tillåtas växa igen.

Vid skötsel av odlingslandskapet skall gälla att:
(se även p 1.4)

- träd och buskar av betydelse för djurlivets skydd och föda lämnas vid röjning och slätter.
- vid röjning av skogsbyn skall en mjuk övergång mellan skog och inägomark eftersträvas.
- underhåll av diken skall ingå i skötseln av slätter- och betesmarken.
- stängselgenomgångar skall anordnas vid vägar, stigar och andra för friluftslivet strategiska ställen.
- kemiska bekämpningsmedel får inte användas inom slätter- eller betesområden.
- skötselformer inom inägomarkerna (slätter, bete, val av betesdjur, betesintensitet etc) planeras av naturvårdsförvaltaren i samråd med länsstyrelsen.

1.4 Faunavård

Målsättningen med faunavården inom reservatet är att befrämja ett art- och individrikt djurliv. Särskilt skall områdets förutsättningar som häckningsbiotop för hotade och missgynnade arter tillvaratas. I utskärgården skall värnas om att för kustfågeln värdefulla häckningsområden bevaras.

Riktlinjer och åtgärder

Faunavården på de större skogsbevuxna öarna skall främst inriktas på skydd av lämpliga häckningsbiotoper för arter som havsörn, berguv och andra rovfåglar. Skogen skall därför lämnas för fri utveckling och störande aktiviteter undvikas kring eventuella boplatser. Skyddet av skogen gynnar också skogsfåglar som tjäder, järpe, hackspettar samt många hålbyggande fågelarter som storskrake, knipa, olika ugglor m fl.

Vid skötseln av odlingslandskapet på Fjärdlång skall hänsyn tas till djurlivet genom att för viltet värdefull vegetation sparas. Åtgärder som gynnar faunan kan här åstadkommas genom att man:

- sparar bärande träd och buskar.
- befrämjar ändamålsenligt art- och åldersblandning av träd och buskar.
- skapar växling mellan tätare och öppnare partier.
- gynnar täta buskskikt på vissa ställen.
- spara träd lämpliga som boträd.

Faunabefrämjande åtgärder kan även ske genom uppsättning av fågelholkar samt stödutfodring av viltstammen vintertid. Stödutfodring av däggdjur skall dock ej ske på Ångsön-Marskär. Efter 1992, när all jakt inom området upphör, bör områdets fauna få utvecklas fritt utan vårdåtgärder som stödutfodring etc, undantag får dock göras för utfodring av hotade arter.

Eventuell uppsättning av fågelholkar samt stödutfodring av vilt skall ske i samråd med länsstyrelsen.

1.5 Jakt_

Inom fastigheten Fjärdlång 1:16 som omfattar Ängsön-Marskär samt ett antal öar, kobbar och skär i havsbandet, skall med hänsyn till faunavårdens målsättning ingen jakt ske. Tillfälligt inkommen rävmå, grävling och mink på kobbarna öster om Ängsön-Marskär får dock avlägsnas efter samråd med länsstyrelsen om detta av naturvårdsskäl anses motiverat.

Efter 1992 skall jakten upphöra och djurlivet inom hela naturreservatet få utveckla sig fritt. Undantag finns dock för viss sk skydds jakt på kobbar och skär.

1.6 Fiske

För fisket gäller följande:

- Inom fågelskyddat område, ca 100 meter vatten runt Ängsön-Marskär är fiske förbjudet för allmänheten, 1.2 - 15.8.
- Inom vattenområdet 100 meter från stranden av de öar som ligger sydost om Ängsön-Marskär är fiske förbjudet för allmänheten under tiden 1 april - 15 juli.
- Inom reservatets vattenområden kan upplåtelse för yrkesfiske komma ifråga. Inom Ängsön-Marskär får upplåtelse dock ej ske under perioden 1.2 - 30.6.

Upplåtelse förutsätter arrende eller kontrakt med fastighetsförvaltaren samt länsstyrelsens tillstånd.

- Fiskodling i bur, kasse eller motsvarande skall ej förekomma inom reservatet.

1.7 Bebyggelse_

Ärendeområdet

Riktlinjer för bebyggelsen inom Haninge kommuns arrendeområde anges under kapitel 2 och 3.

Norrön

Torpet flyttades till denna plats under slutet av 1800-talet. Bosättningen har emellertid funnits på denna plats under längre tid. Torpet disponeras av _____ under hennes livstid. Därefter bör byggnaderna disponeras för allmänt ändamål.

1986-03-03

11.1211-996-78

Kostnaderna för underhåll åvilar under den tid då hon disponerar byggnaderna. Därefter har förvaltaren ansvar för underhåll. Om kostnaderna för underhåll blir höga, får byggnaderna rivras.

Stora Myggskär

Bodarna disponeras av under dennes livstid. Den bod som ligger närmast vattnet skall hållas öppen för fiskare från Ornö och Dalarö.

När dispositionsrätt upphör, bör bodarna disponeras för allmänt ändamål eller, om sådant behov ej finns, rivras.

ansvarar för underhåll av byggnader och brygga under den tid han disponerar byggnaderna. Förvaltaren ansvarar därefter för underhållet. Om kostnaderna för underhållet blir för höga får byggnaderna rivras.

Sopmajor

Sopmajor finns på östra och västra sidan av Mörkviken, på östra och västra sidan av Vedviken samt på Noreholmen.

Förvaltaren ansvarar för drift och underhåll av sopmajorerna. Målsättningen är att begränsa kostnaderna för drift och underhåll av sopmajor även om detta leder till en begränsning av antalet sopmajorer.

1986-03-03

11.1211-996-78

2. ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

2.1 Övergripande_mål_

Anordningar för friluftslivet skall anpassas till skärgårdsmiljön och lokaliseras till södra Fjärdlång (Haninge kommuns arrendeområde, skötselområde 1-6). Vid konflikt mellan friluftsliv och skydd för hotade arter inom övriga delar av naturreservatet, skall skydd för hotade arter ges företräde.

2.2 Generella riktlinjer_

2.2.1 Haninge kommuns arrendeområde

Verksamheten inom det område som arrenderas av Haninge kommun regleras i en verksamhetsplan knuten till arrendeavtalet och skall koncentreras till ett centrum vid Thielska villan.

Följande basaktiviteter bör bedrivas:

- a) vandrarhem
- b) lägerskola
- c) tältcamping
- d) rumsuthyrning
- e) naturum

En viss utveckling av verksamheten kan tänkas inom skötselområde 3, i anslutning till Thielska villan, under förutsättning att bebyggelsen anpassas till skärgårdstraditionen. På sikt bör bebyggelsen på andra platser lokaliseras till detta centrum.

Lägerskolan bör ha formen av naturskola med betoning av utbildning i "naturlära". Handledningen för sådan verksamhet skall Haninge kommun utarbeta i samråd med länsstyrelsen.

Inriktningen och volymen på verksamheten inom arrendeområdet skall vara så anpassad att arrendeområdet tål detta och inte förslits eller skadas.

Verksamhet inom arrendeområdet får ej bedrivas så att detta medför negativ inverkan på reservatet utanför arrendeområdet.

Båtuthyrning får endast ske vid Sandviken.

I framtiden bör ett "naturum" anläggas vid Sandviken. I naturummet bör information ges om naturreservatet, öv-

1986-03-03

11.1211-996-78

riga skärgårdsreservat och djurskyddsområden samt information om växter, djur och naturvård i skärgården. Verksamheten skall planeras och utarbetas av förvaltaren i samråd med länsstyrelsen.

2.2.2 Övriga områden

Anläggningar för friluftsliv inom övriga områden skall begränsas till befintliga sanitära anordningar på Fjärdlång. Några nya sopmajor skall ej tillkomma, däremot får befintliga sopmajor avvecklas. I syfte att begränsa sophanteringen kan en sopmaja lokaliseras till söder om Mörkviken och ersätta samtliga sopmajor på norra Fjärdlång.

Stigar får ej anläggas. Befintliga stigar får underhållas.

Sittbänkar eller andra typer av enkla anordningar får ej iordningställas.

Orientering och liknande verksamheter får ej bedrivas utanför arrendeområdet.

1986-03-03

11.1211-996-78

3. SKÖTSELOMRADEN

Område 1-7 ligger inom det område som arrenderas av Hanninge kommun.

Skötselområde 1. Hamnområdet - Sandvik

Beskrivning: Hällmarkstallskog/hamnområde

Syfte - utveckling: Aktiviteter, typ uthyrning av roddbåtar, gästplatser för fritidsbåtar, mindre badområde, utrymme för försäljning av förnödenheter med mindre serveringsverksamhet ev inrymd i nuvarande väntsal. Anläggande av Naturum, eventuellt i Ladan.

Åtgärder: Utläggning av ponton för roddbåtar. Iordningställande av badplats (företrädesvis vassbekämpning och avgränsning). Inredning av befintlig väntsal för försäljning- och serveringsverksamhet (bl a elektrifiering).

Förstärkning av befintlig hamnpir.
Grillplats. Iordningställande av Naturum.

Underhåll: Anläggningar. Renhållning.

Skötselområde 2. Campingängen

Beskrivning: Inägomark.

Syfte - utveckling: Ängsmark som utnyttjas för korttidscamping max 14 dagar, max 40 st tält. Mindre bollplan. Utgångspunkt för naturstig och motionsslingor. Färskvatten. Förser även hamnområdet med färskvatten. TC och sopstall.

Åtgärder: Slätter och lätt röjningsgallring. Anläggande av stigsystem genom sammanbindning av befintliga stigar. Iordningställande av grillplats.

Underhåll: Slätter, stigunderhåll, renhållning.

Skötselområde 3. Thielska villan m m

Inom området kan en viss utveckling av befintlig verksamhet få äga rum under förutsättning att eventuella tillkommande byggnader anpassas till skärgårdstraditionen och den ursprungliga byggnadsstilen. Därvid bör på sikt de befintliga byggnader som avviker från denna stil (nr 11) kunna avvecklas och "funktionerna" utanför området (byggnaderna nr 15 och 16, som avvecklas), lokaliserar hit.

1986-03-03

11.1211-996-78

Skötselområde 3 a. Thielska villan

Syfte - utveckling: Vandrarhem, lägerskola, rumsuthyrning, expedition. Viss utbyggnad av den sanitära standarden med servicehus med dusch, toaletter, tvätt- och torkrum, för att tillgodose hela arrendeområdet kan tänkas.

Skötselområde 3 b. Gården

Syfte - utveckling: Rumsuthyrning. Tjänstebostad för tillsynsman, underhållspersonal och besökare i tjänsteutövning, t ex kommunen, naturvårdsverket och länsstyrelsen. Förrådsutrymmen.

Åtgärder: Ladugården restaureras.
Garageplats.

Skötselområde 3 c. Lägerängen

Syfte - utveckling: Tältlägerverksamhet för grupper. För uthyrning finns max 4 st 16-mannatält samt förrådstält. Fältkök med gasolspis och diskho. TC + sopställ. Färskvattenpost. Grillplats.

Åtgärder: Underhåll av gräsytor och diken.

Skötselområde 4. Familjestugan - Långstugan

Syfte - utveckling: Fortsatt uthyrningsverksamhet. På sikt kan denna bebyggelse avvecklas och flyttas till område 3.

Åtgärder: Inget kostnadskrävande underhåll bör utföras. En avvecklingsplan bör utarbetas.

Skötselområde 5. Inägomark och partier med al, björk och hassel

Syfte - utveckling: Bibehålla den öppna landskapsbildningen. Området, som gränsar till lägerängen och gården, bör i viss utsträckning kunna disponeras som boll- och lekyta.

Åtgärder: Underhåll genom betning alternativt slåtter och röjning. Stängselgenomgångar.

Underhåll: Bete/slåtter, dikesunderhåll. Underhåll av stängsel och stängselövergångar.

1986-03-03

11.1211-996-78

Område 6. Båtsundsbyggnad

Syfte - utveckling: Byggnaden kan komma att fungera som natthamn för linjebåtstrafiken.

Åtgärder: Byggnaden el- och telefonförsörjes. Vägen mellan gården och Båtsundet förbättras.

Underhåll: Anläggningar, väg.

Skötselområde 7. Naturmark inom arrendområdet

Beskrivning: Hällmark och hällmarkstallskog. Mot kärret produktiv barrskog. I öster Skvattramosse.

1979 påbörjades dikning för dränering av inägomarkerna norr om kärret. Viss avverkning har skett.

Anordningar för friluftslivet finns i form av sanitär anläggning (TC) vid vägen till Sandvik, Klubban, Noret och Noreholmen samt vattenpump öster om Noret och nära Sandvik. Längs södra delen (Klubban-Noret-Noreholmen) finns angöringsplatser. Vid Noret finns 2 stugor, sanitär anordning och vattenpump.

Längst i öster vid Båtsundet finns en omlastningsstation för sopor belägen invid en större cementerad tilläggsplats.

Syfte - utveckling: Naturområde som i stor utsträckning saknar anläggningar. Ytterligare anläggningar bör ej tillkomma.

Hällmark, hällmarkstallskog och partier med barrskog, vegetationen får utveckla sig fritt. Alkarr. Vegetationen får utveckla sig fritt.

Åtgärder: Genom röjning och utmärkning sammanbindes befintliga stigar.

Underhåll: Fri utveckling av skogspartier. Stigunderhåll. Renhållning, Underhåll av TC, vattenpump och omlastningsstation för sopor. Underhåll av sandstrand. Röjning kring byggnader. Dikesunderhåll.

Skötselområde 8. Tomtmark på Norrön

Beskrivning: Tomtmark på Norrön för fritidsbostad och omgivande gammal inägomark. Vissa partier utgörs av hällmark.

1986-03-03

11.1211-996-78

Mål: Tomtmark och öppen inägomark under Vera Thiel Luterkorts livstid. Om bebyggelsen därefter avvecklas kan området tillåtas växa igen.

Åtgärder: Rövning av inträngande buskvegetation, lätt röjningsgallring i kantzonerna samt slätter. Hällmarksdelarna lämnas orörda.

Underhåll: Slätter eller bete och byggnadsunderhåll av arrendatorn, därefter av naturvårdsförvaltaren.

Skötselområde 9. Norra Fjärdlång

Beskrivning: Området väster om Mörkviken samt söder om Mörkviken både öster och väster om stigen mellan Mörkviken och arrendeområdet.

Höglänt och hällmarksdominerat, ställvis bevuxet med gammal tallskog. Mellan hällmarkerna glest bevuxna mossar samt sänkor och stråk med gammal, barrdominerad skog. Området öster och sydost om Mörkviken utgörs av barrskog med hällmarker, starrmossar och inslag av lövbestånd. Olikåldrigt, varierande från kalmark till gammal skog.

Stora delar är svårtillgängliga och orörda vilket gör att området upplevs som urskogsliknande.

I Mörkviken föder bl a bergänder upp sina ungar.

Mörkviken är en mycket bra allvädershavn och kan rymma upp till ca 100 båtar samtidigt. Skogsmarkerna i anslutning till Mörkviken är påverkade av friluftsliv.

Sanitära anläggningar finns på östra respektive västra stranden.

Mål: Urskog/naturskog - vegetationen får utvecklas fritt. Naturhamn i Mörkviken.

Åtgärder: Uppsättning av avspärning (tross eller boj-ar) för inre delen av Mörkviken till skydd för fågellivet.

Underhåll: Renhållning. Tills vidare underhåll av sanitära anläggningar. Underhåll av avspärning till skydd för fågellivet.

1986-03-03

11.1211-996-78

Skötselområde 10. Dalgång mellan Vedviken och Mörkviken

Beskrivning: Fuktig mark, i väster kärrartad (starrkär) mot Vedviken. Orörd lövskog, främst al, dominerar området. Undervegetationen bildar i västra delen en lundflora med ett markant inslag av orkidéer. En stig går genom området.

Mål: Lövskog av lundkaraktär med öppet starrkär i västra delen. På sikt möjligen lövdominerad barrskog.

Åtgärder: Utmärkning av stigen mellan Vedviken och Mörkviken.

Underhåll: Stigen hålls framkomlig.

Skötselområde 11. Vedviken

Beskrivning: Öarna vid Vedviken samt strandzonen mot skötselområde 9.

Området utgörs av hållmarker och gammal hållmarkstallskog.

Den grunda Vedviken lämpar sig för dagbesök och vid rätt vind som natthamn för mindre båtar. Sanitära anordningar finns Ö och V om Vedviken.

Mål: Bergbunden mark med varierande vegetationsgrad. Naturhamn.

Åtgärder: Inga

Underhåll
sanitära anordningar.

Skötselområde 12. Brännträsk m fl

Beskrivning: Öar: Brännträsk med omgivande kobbar och skär (Rödsjär, Ådsjär, Trollkobb och Havsgjusekobben).

Vegetationsfattiga öar, visst inslag av hållmarkstallskog på Brännträsk.

Mål: Vegetationen får utveckla sig fritt.

Åtgärder:

Underhåll: Sanitär anläggning på Noreholmen.

1986-03-03

11.1211-996-78

Skötselområde 13. Droget mot Mörkviken

Beskrivning: Olikåldrigt, inslag av gran och lövbestånd. Vissa övergivna kulturmarker är planterade med nu ca 30-årig gran.

Mål: Barrskogsdominerat område - vegetationen får utveckla sig fritt. Granplanteringen får dock avvecklas och omföras till slåtter- eller betesmark om detta sker före 1990.

Eventuell anläggning av central sanitär anordning för norra Fjärdlång.

Åtgärder: Utmärkning av stig mot Mörkviken. (Eventuellt uppförande av sanitär anläggning).

Underhåll: Underhåll av stigar.

Skötselområde 14. Rudbottnarna m fl

Beskrivning: Öarna Rudbottnarna, Smultronskäret, Långholmen och Bockholmen med tillhörande kobbar och skär.

Hällmarker och hällmarkstallskog. Inslag av idegran på Rudbottnarna. Urskogsliknande områden med genomgående gammal skog.

Mål: Urskog - vegetationen får utveckla sig fritt. Inga anordningar.

Åtgärder: Öarna har ornitologiska värden. Eventuella konflikter mellan faunahänsyn och friluftslivet skall uppmärksammas och åtgärdas så att djurlivet får erforderligt skydd.

Skötselområde 15. Ängsön - Marskär

Beskrivning: Ängsön-Marskär med omgivande skär och vattenområde 100 meter från strand, samt större vikar.

Hällmarker och hällmarkstallskog. Inslag av kärr och starrmossar med varierande vegetationsgrad. Området har urskogsprägel.

Området är för tiden 1/2 - 15/8 belagt med landstigningsförbud samt förbud att färdas inom området 100 meter från stranden samt över vikar, till skydd för häckande fågel.

1986-03-03

11.1211-996-78

För att begränsa störningen är fisket reglerat. Allmänhetens rätt att fiska är upphävd under tiden 1.2-15.8. Upplåtelse till yrkesfiskare får endast ske under tiden 1 juli - 31 januari.

Mål: Urskog - vegetationen får utveckla sig fritt. Djurlivet fredas.

Åtgärder: Utmärkning av fågelskyddsområdet.

Underhåll: Bibehållande av tillträdesförbud. Regelbunden tillsyn bör ske minst två gånger varje vecka. Genom länsstyrelsens försorg skall fågellivet om möjligt årligen undersökas och dokumenteras.

Skötselområde 16. Myggskären m fl

Beskrivning: Öarna i Huvudskärsfjärden: Myggskären, Tillögorna, Vindbådan, Skakobb m fl med tillhörande kobbar och skär.

Bergbunden kuperad terräng, inslag av vegetation i svackor och sprickformationer. På Vindbådan är övervegetationen rik med för utskärgården typiska arter, bl a finns rik förekomst av klibbglim, *Silene viscosa*, som är en ovanlig växtart bunden till ytterskärgården. Fågellivet är rikt på öarna med häckande ejder, måsfågel, grågås, tobisgrisslor m fl arter.

Fiskestugor på Myggskär.

Fiske från land eller inom 100 meter från stranden av öarna är förbjudet under tiden 1 april 15 juli.

Mål: Vegetationen får utveckla sig fritt. När arrendet för strandbodarna upphör bör bodarna disponeras för tillsyn och forskning.

Underhåll: Underhåll av strandbodar genom arrendatorns försorg och när arrendet upphör genom förvaltaren. Om kostnaderna för underhåll blir för högt får byggnaderna rivas.

1986-03-03

11.1211-996-78

4. RENHÅLLNING

Haninge kommun svarar för renhållningen inom arrendeområdet samt på Noreholmen. Utanför arrendeområdet och Noreholmen svarar naturvårdsförvaltaren för renhållningen.

Av kostnadsskäl kan sopmajorna på norra delen av Fjärdlång koncentreras till en central anläggning vid södra delen av Mörkviken, där stigsystem når såväl Mörkviken som nordöstra och nordvästra delarna av Fjärdlång.

5. INFORMATION

Informationstavlor, foldrar och annat informationsmaterial rörande reservatet och gällande bestämmelser skall framställas av länsstyrelsen.

6. TILLSYN

Naturvårdsförvaltaren svarar för tillsynen av naturreservatet.

Naturvårdsförvaltaren utser, tillsynspersonal för reservatet. Tillsynsman skall föra dagbok.

För det fågelskyddade området (Ängsön-Marskär) skall särskild tillsynsinstruktion upprättas och fastställas av länsstyrelsen, efter samråd med naturvårdsförvaltaren. Tillsyn (utanför 100 m gränsen) skall genomföras regelbundet, dock minst 2 gånger varje vecka.

7. UTMÄRKNING

Naturreservatet skall omgående utmärkas av naturvårdsförvaltaren, enligt statens naturvårdsverks anvisningar (SIS 03 15 22). Utmärkning sker genom uppsättning av reservatsskyltar, förbudsskyltar för fågelskyddat område, fiskeförbudsskyltar samt vid behov gränsmarkering.

8. DOKUMENTATION AV UTFÖRDA ÅTGÄRDER

Naturvårdsförvaltaren skall dokumentera i text och, om så erfordras, i bild utföra åtgärder och ange:

- skötselområde
- utförd åtgärd

1986-03-03

11.1211-996-78

- år och månad för åtgärdens utförande
- kostnader
- finansiering
- notering om åtgärdens effekt.

Dokumentationen skall tillställas länsstyrelsen årligen och därmed utgöra underlag vid en eventuell revidering av skötselplanen.

9. FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

9.1 Bakgrund

Underlag för budget och kostnadsfördelning

Tillsynen måste utökas. Under 1983 har i genomsnitt 1,7 båtar ertappats inom fågelskyddsområdet vid varje kontroll. Länsstyrelsen kommer även att begära ökad tillsyn från sjöpolis och kustbevakning.

Tänkbar markvård inom reservatet avser enbart vård av inägomark. Restaurering av inägomark och underhåll av befintliga och tillkommande inägomarker kan medföra stora kostnader. Restaurering av inägomark har därför inte planerats. Restaurering kan utföras i kommunal regi och som beredskapsarbeten under förutsättning att ansvaret för det fortsatta underhållet har klarlagts.

Haninge kommun svarar enligt arrendeavtal för byggnadsunderhåll inom arrendeområdet. Övrigt byggnadsunderhåll svarar enligt arrendeavtal arrendator för. När arrendeupplåtelseerna upphör bör naturvårdsförvaltaren disponera byggnaderna efter avtal med statens naturvårdsverk och efter samråd med länsstyrelsen. Naturvårdsförvaltaren bör då svara för underhåll.

Sanitära anordningar utanför arrendeområdet. Fyra sopmajor finns vid Mörkviken (västra och östra sidan) och vedviken (västra och östra sidan). Kostnaderna för driften av dessa anläggningar har uppgått till ungefär hälften av reservatets kostnader.

I syfte att nedbringa dessa kostnader kan en sopmaja placeras vid södra delen av Mörkviken. Denna kan ge service åt hela norra delen av Fjärdlång då platsen nås av ett förgrenat stigsystem. Övriga sopmajor på norra Fjärdlång kan däremot avvecklas. Sopmajan kan skötas med traktor från arrendeområdet.

9.2 Finansiering

Staten genom statens naturvårdsverk står för alla kostnader i samband med naturvårdsförvaltningeb utanför arrendeområdet. Haninge kommun står för kostnader för alla åtgärder inom det område kommunen arrenderar.

9.3 Ekonomisk plan (Denna del av skötselplanen fastställs ej)

Eventuell renovering av byggnader vid Norrängen och Myggskären har ej kostnadsberäknats.

1986-03-03

11.1211-996-78

Iordningställande av ett Naturum har ej kostnadsberäknats i detta skede.

Kostnader för naturvårdsförvaltningen avser enbart de delar som ligger utanför det av Haninge kommun arrenderade området på södra delen av Fjärdlång och avses belasta anslaget "Vård av naturreservat..." Renhållningskostnaderna är för närvarande högre än vad som anges här men bör komma begränsas i framtiden. Beräknade kostnader i 1984 års penningvärde) planeras till:

Renhållning	20 000:-
Tillsyn (personal)	15 000:-
Tillsyn (båt)	5 000:-
Tillsyn (utrustning)	5 000:-
Underhåll/Markvård	5 000:-
Administration	<u>5 000:-</u>
	55 000:-

Bilagor

1. Skötselområden
2. Byggnader

tarmen

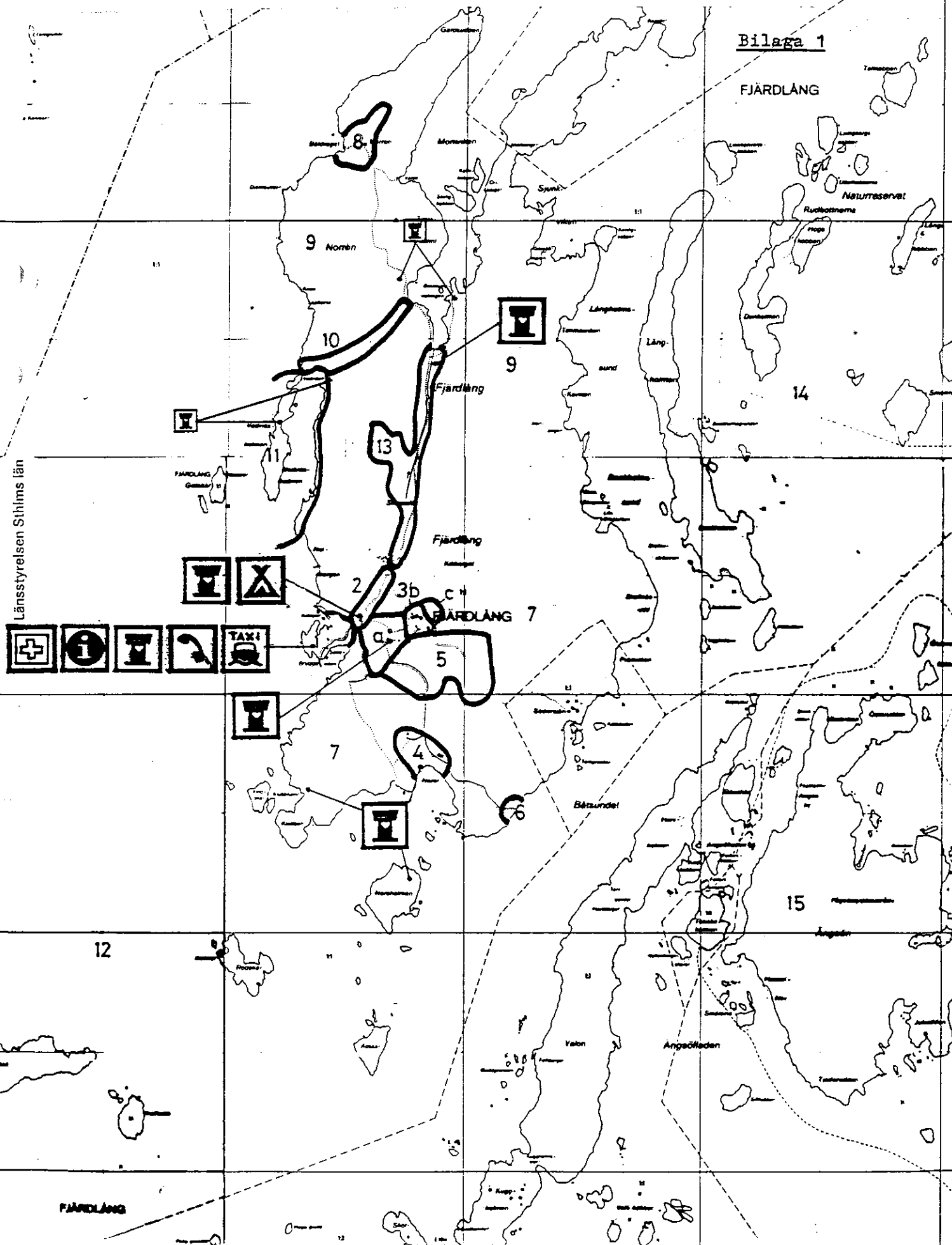
NATURRESERVATET FJÄRDLÅNG

Skötselområden och friluftsanordningar

Bilaga 1

FJÄRDLÅNG

Länstyrelsen Sthlms län

Naturreservat

14

9

8

9

10

13

2

3b

c

5

7

7

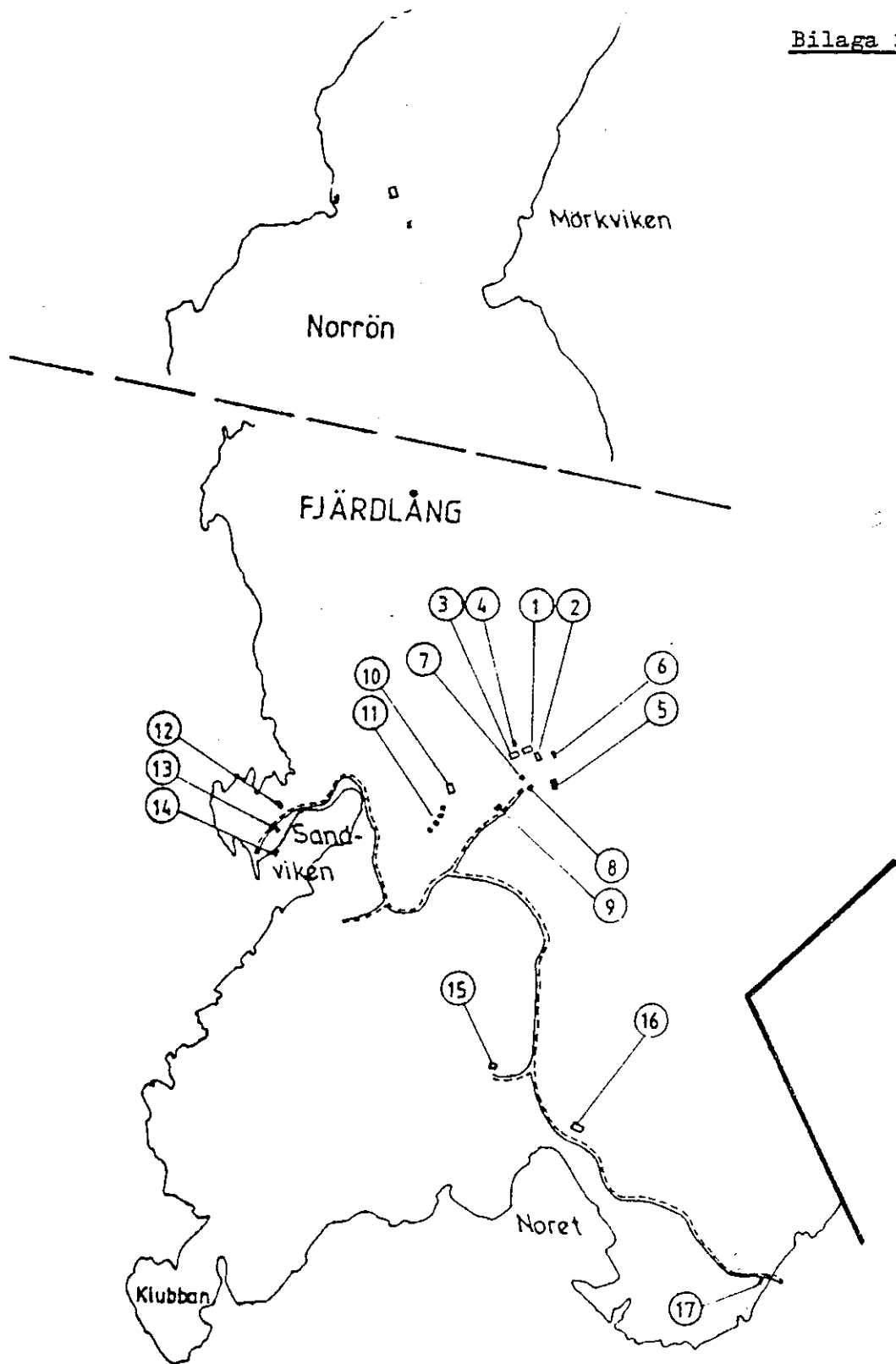
4

3

12

15

FJÄRDLÅNG

KLASSNING/BENÄMNING

1 Bostadshus	(Gården)	11 Stugor	(Lägerstugorna)
2 "	(Annexet)	12 Förrådshus	(Ladan)
3 "	(Lägarvillan)	13 "	(Sjöboden)
4 Uthus	(Elverket)	14 Båthus	(Båthuset)
5 Förrådshus	(Ladugården)	15 Stuglänga	(Familjestugan)
6 "	(Tvättstugan)	16 "	(Långstugan)
7 Uthus	(Bagarstugan)	17 Förrådshus	(Sopstationen)
8 Hönshus	(Hönshuset)	18 "	(Norrö Lada)
9 Förrådshus	(G:a hönshuset)	19 Bostadshus	(Norrö Gård)
10 Bostadshus	(Thielska villan)	20 Förrådshus	(Norrö Sjöbod)